

K6.2. Nemek közötti különbségek a kognitív képességek munkahelyi használatában

PETŐ RITA & REIZER BALÁZS

Az elmúlt évtizedekben a nők bérhátránya világszerte főként azért csökkent, mert a nők átlagos iskolai végzettségi szintje relatíve emelkedett a férfiakéhoz képest, így a nők egyre kevésbé szegregálódtak alacsony bérű és alacsony képességű foglalkozásokba (Blau–Kahn, 2000). E folyamat hatására ma már a nők foglalkozáson belüli bérhátránya nagyobb, mint a foglalkozások közötti bérhátránya. Black–Spitz–Oener (2010) azt is megmutatta, hogy a nők foglalkozáson belüli bérhátránya jelentős részben abból fakad, hogy a nők kevesebbet használják a kognitív képességeket, mint az azonos foglalkozású férfiak. Ez meglepő eredmény, hiszen a foglalkozásokat egy részletes feladatlistával definiálják, ami megmondja, hogy az adott foglalkozásban a munkavállalónak milyen feladatokat kellene ellátnia (ISCO, 2008). Így, ha a foglalkozások definíciója pontos, akkor a nemek között nem lehetnének szisztematikus különbségek a foglalkozásokon belüli képességhasználatban.

A témához kapcsolódó tanulmányunkban (Pető–Reizer, 2018) azt vizsgáltuk, hogy mi okozhatja a nők lemaradását a munkahelyi képességhasználatban. Ehhez a Programme for the International Assessment of Adult Competencies (PIAAC)¹ nevű kérdőívet használtuk fel. A kérdőív közvetlenül megkérdezte, hogy a munkavállalók milyen gyakran végeznek egyes tevékenységeket (például táblázatkezelő használat, levélírás stb.) és a válaszokból standardizált képességhasználati indexeket készítenek.

Eredményeink alapján a nők képességhasználati 0,2–0,3 szórás egységnyi hátránya megfelel annak, mintha 4 iskolai évvel kevesebbet végeztek volna az azonos foglalkozású férfiakéhoz képest. A hátrány nem tűnik el akkor sem, ha kiszűrjük a demográfiai és munkahelyi tulajdonságokban lévő egyéb különbségeket. A nők képességhasználati lemaradása a PIAAC-felmérésben vizsgált mind a 16 országban, és az összes végzettségi szinten megjelenik. Ráadásul a PIAAC kérdőívben szereplő matematikai és olvasási teszt segítségével azt is igazolni tudjuk, hogy a nők képességhasználati lemaradását nem a szükséges képességek hiánya okozza.

Végezetül megmutatjuk, hogy a képességhasználatban lévő nemek közötti különbségek eltűnnek, ha kiszűrjük a házimunkával eltöltött idő hatását: azok a nők, akik több házimunkát végeznek, kevésbé képességintenzív feladatokat látnak el a munkahelyükön is, mint a megegyező foglalkozású, végzettségű és azonos matematikai/olvasási teszt eredményeket elérő férfiak.

Eredményeinkből az következik, hogy a foglalkozások közötti szegregációt csökkentő intézkedések nem tudják megszüntetni a nemek közötti munkahelyi különbségeket. Emellett azt találjuk, hogy a munkahelyi és otthoni tevékenységek szorosan összefüggenek, ezért a munkahelyi egyenlőtlenségek csökkentéséhez egyszerre kell megérteni a munkahelyi és a szabadidőben végzett feladatok nemek szerinti megosztását.

Hivatkozások

- BLACK, S. E.–SPITZ-OENER, A. (2010): Explaining women's success: technological change and the skill content of women's work. *The Review of Economics and Statistics*, Vol. 92. No. 1. 187–194. o.
- BLAU, F. D.–KAHN, L. M. (2000): [Gender differences in pay](#). *Journal of Economic perspectives*, Vol. 14. No. 4. 75–99. o.
- ISCO (2008): "International Standard Classification of Occupations".
- PETŐ RITA–REIZER BALÁZS (2018): *Gender Differences in Skill Content of Jobs*. Kézirat.

¹ A Nemzetközi Felnőtt Képesség- és Kompetencia-mérési Program (*Programme for the International Assessment of Adult Competencies, PIAAC*) az OECD kezdeményezésére létrejött átfogó nemzetközi felmérés, amely a részt vevő országok felnőtt lakosságának különféle, a mindennapi életben és a munkavégzés során használt alapkompenciáit méri. A képességek nemzetközi összehangolt felmérése 2003-ban indult. Magyarország – szemben a 2003-as és a 2013-as hullámokkal, amelyekhez nem csatlakozott – a 2008-as kompetenciafelmérésben részt vett.